

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
у співпраці

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(м. Дрогобич, Україна)
Лондонський університет королеви Марії (м. Лондон, Велика Британія)
Південночеський університет (м. Чеські Будейовиці, Чеська Республіка)
Східно-європейський слов'янський університет (м. Ужгород, Україна)
Університет Яна Длугоша в Ченстохові (м. Ченстохова, Польща)
Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ, Україна)
Державна Вища Професійна школа імені Станіслава Тарновського
(м. Тарнобжег, Польща)
Вустерський університет (м. Вустер, Велика Британія)
Сучавський університет імені Штефана чел Марє (м. Сучава, Румунія)
Академія прикладних наук в Коніні (м. Конін, Польща)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Міжнародної науково-практичної конференції
з нагоди 25-річчя кафедри психології розвитку та консультування
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

АКСІОПСИХОЛОГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

19-20 жовтня 2023 року

м. Тернопіль

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ (<i>Наталія САВЕЛЮК, Ольга ГЕРМАН</i>)	74
РЕАЛІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (<i>Марія ЗАМІЩАК</i>)	79
РОЗВИТОК АСЕРТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ (<i>Галина МЕШКО, Олександр МЕШКО</i>)	82
РОЛЬ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ (<i>Ганна СЛОЗАНСЬКА, Надія ГОРІШНА</i>)	86
РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ОСОБИСТИМИ ЗНАННЯМИ (РКМ) У СФЕРІ ОСВІТИ ТА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (<i>Оксана ГРИЩЕНКО</i>)	90
СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ПРОЦЕСІ ДІАЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ (<i>Руслана ЧІП</i>)	95
УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ УПРОВАДЖЕННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗЗСО (<i>Ольга РАДЧЕНКО, Віта БАРАН</i>).....	100
УПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНДИКАТОР ЇЇ ЯКОСТІ (<i>Любомира ЛІЙЧУК</i>).....	106
ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ (<i>Ігор ГАЛЯН, Олена ГАЛЯН</i>)	108
ЧИННИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ (<i>Івanna ШЕВЧУК</i>)	111
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ УЯВЛЕНЬ У СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ (<i>Вікторія ОЛЕКСЮК, Юлія ТАРЕЄВА</i>).....	116
INTEGRATION AS AN INNOVATIVE METHOD OF LESSON (<i>Oksana FEDOR</i>).....	121

Секція 2 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНІ ЗАСАДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ (<i>Алла КОЧУБЕЙ, Марта ТАБАЧУК</i>)	127
ВПЛИВ МЕРЕЖЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА РОЗВИТОК САМОВИЗНАЧЕНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ (<i>Марина ВАРАКУТА, Мирослава МАРКІЯНЕНКО</i>)	130
ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН (<i>Зоряна БИНДАС</i>)	135

Впровадження інформаційних технологій у систему освіти є актуальним завданням, яке сприяє підвищенню якості навчання та підготовки здобувачів освіти до вимог сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання ІКТ в навчально-виховному процесі. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/001tar-e7b2.docx.html>.
2. Використання інформаційних технологій в навчальному процесі. URL: http://kovtunove-nvk.edukit.sumy.ua/metodichna_robota_nvkvikoristannya_informacijnih_tehnologij_v_navchalnomu_procesi/
3. Інноваційні технології на уроках історії// Мокрогуз О.П. Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. С.96.
4. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі. URL: <https://osvita.ua/school/method/technol/6804/>.
5. Інформаційні технології навчання / Т. І. Носенко. Київ, 2011.
6. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії /Десятов Д.Л. Харків: Вид. група «Основа», 2011. С. 12.

Марина ВАРАКУТА

*викладач, ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», м. Дніпро;
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Класичний
приватний університет, м. Запоріжжя, Україна*

Мирослава МАРКІЯНЕНКО

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет», м. Дніпро, Україна*

ВПЛИВ МЕРЕЖЕВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА РОЗВИТОК САМОВИЗНАЧЕНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ

Сьогодні мас-медіа переживають безпрецедентний розвиток, оскільки вони одночасно є причиною та наслідком прогресу суспільства. Таким чином, за функціями, які вони виконують, медіа найбільше передають інформацію всіх

видів різноманітні райони Землі. У найширшому розумінні засоби масової інформації визначаються як технічні засоби підтримки, які мають на меті передачу повідомлень групі осіб. Інтернет пропонує нові можливості для самоідентифікації, самопрезентації та самоконструювання, знаменуючи якісний відхід від попередніх парадигм. Вивчення цих можливостей є пріоритетом. Поки що передчасно стверджувати про повне розуміння цієї величезної кіберсфери. Природа Інтернету, що зароджується, і це є суттєвим фактором, який перешкоджає цілісному розумінню його суті.

Дослідженням віртуальної реальності та процесів віртуалізації займається низка вітчизняних та зарубіжних дослідників. У роботах Д. Белла, М. Маклюена, Є. Масуди, Т. Стоуньєра та Е. Тоффлера описуються соціальні трансформації, що відбуваються в контексті бурхливого розвитку та поширення інформаційних технологій. Феномен віртуальної реальності та процеси віртуалізації суспільства досліджуються в роботах С. Жижека, Д. В. Іванова, В. В. Картунова, В. А. Кутирьова, Н. А. Носова, Р. А. Нурулліна, С. С. Хоружого, М. Епштейна. Процеси ідентифікації індивіда та конструювання ідентичності в мережі Інтернет вивчаються А. А. Асмоловим, А. Є. Войскунським, А. Є. Жічкіною, П. Келлі, Ш. Теркл та ін [8, с.5]. Більшість авторів сходять на те, що вплив Інтернету на людську особистість і її діяльність не можна оцінювати однозначно. К найбільш раннішим роботам в даній сфері, де виказувалася двоякість впливу Мережі на особистість, дослідження А. Е. Войскунського, О. Н. Арестової, Л. Н. Бабаніна. У зарубіжній психології дана проблема представлена в роботах В. Фріндта, Т. Келера, М. д. Бека з співавторами, А. Джонсона, Ш. Теркл, а також С. д. Гослінг з колегами [10, с 275].

Під впливом наростаючого процесу інформатизації в усіх аспектах життєдіяльності людини спостерігається зміна акцентів у ціннісних та морально-духовних аспектах її світогляду. Традиційні засоби комунікації перетворюються, і взаємозв'язки між соціальними суб'єктами ускладнюються. Ця ситуація породжує нові виклики в області ідентифікації, що є складним філософським феноменом з численними аспектами. Вона впливає на самосвідомість індивіда,

допомагаючи йому визначити свою ідентичність і соціально-особистісний контекст [0, с.35].

За висловом С. Ганаби, на сучасну людину, живучи в умовах інформаційно-комунікативного способу розвитку суспільства, покладаються нові виклики та загрози, які раніше не були їй властиві. Вона стає залежною від світу, що сама спорудила, і зіштовхується з постійними змінами в майбутньому, не завжди здатна адаптуватися до цього швидкоплинного життя [0, с.36].

Ці обставини звертають увагу на необхідність пошуків нових життєвих смислів. Ці пошуки призначені не тільки для подолання загальної тривожності в умовах ситуативних небезпек, але й для задоволення основних фізіологічних та духовних потреб людини. Вони також допомагають індивіду визначити шляхи власного самовираження та самовдосконалення, а також сприяють розвитку здатності розуміти та виявляти свою унікальність та духовно-культурну самобутність [2, с. 326].

Важливу роль у цьому контексті відіграє віртуальна культура, яка є невід'ємною частиною сучасної віртуальної цивілізації. Кіберкультура, що виникає в рамках віртуальної культури, стає важливим аспектом соціалізації особистості.

Соціальні мережі, один із інститутів в цьому контексті, виконують завдання впливу на населення та відіграють важливу роль у соціалізації різних вікових та соціальних груп. Соціалізація, яка відбувається на протязі усього життя людини, поділяється на два види: первинну та вторинну. Перша з них відбувається в сімейному середовищі з самого дитинства, в той час як друга — в інших соціальних інститутах та за межами сімейного кола [4;7, с. 222]. У суспільстві інформаційного типу, яке існує як у реальному, так і віртуальному світі, вирішальну роль відіграє віртуальна культура. Вона є сукупністю культурних цінностей і смислів, які формуються в процесі нового спілкування між особами в віртуальному просторі і відображають не тільки реальність, але й бажання, які є зручними для втілення. Інтернет надає особистості можливість самостійно створювати свій образ в кіберпросторі, що впливає на її ідентичність [0, с.42].

Соціальні мережі представляють собою один з соціальних інститутів, який в певній мірі виконує завдання, покладені на нього суспільством та окремими соціальними групами, що полягають у впливі на населення загалом, а також на конкретні вікові та соціальні категорії [4,с.269].

За словами психолога А. Войскунського, «соціальна мережа» є специфічним видом соціальної комунікації в інтернеті, спрямованим на взаємодію користувачів з метою задоволення їхніх потреб у спілкуванні, знайомствах, обміні інформацією [3].

Інтернет-спілкування в соціальних мережах має свої основні риси, такі як анонімність, відсутність невербальної комунікації, можливість створення бажаного образу співрозмовника, добровільність участі та тенденція до нетипової та ненормативної поведінки. Важливо відзначити, що у соціальних мережах дуже складно контролювати дії користувачів, тому тут часто спостерігається прояв агресії та використання ненормативної лексики [5].

Підлітковий і ранній юнацький вік є ключовим у набуття почуття ідентичності, періодом пошуку відповіді на питання «Який я?» [99, с. 7].

За допомогою соціальної мережі особистість задовольняє приховані потреби, які не прослідковуються в його реальному житті, а проявляються лише у мріях і фантазіях. Цей соціальний ресурс забезпечує їх втілення через можливість анонімних соціальних взаємодій, за допомогою яких можна створювати нові образи власного «Я». Крім того, не варто забувати і про необмежений доступ до особистої інформації користувачів [6, с. 4].

У першу чергу відзначимо, що самі користувачі сильніше відчують позитивний вплив Інтернету на них (середній бал 5 із 10 можливих) у відмінності від негативного (середній бал 2,05 із 10). Це означає, що на сьогоднішній день менше людей або дійсно здатні уникнути проблеми, викликані присвоєнням віртуальної культури, або не здатні критично оцінити дослідження впровадження Інтернету в їхнє життя [100, с. 277].

Одним із найважливіших моментів є те, що вони саме у віртуальному середовищі реалізують базові потреби: в униканні самотності ($r = 0,39$ при p

0,01), в ідентичності ($r = 0,28$ при $p 0,05$), у самопрезентації ($r = 0,29$ при $p 0,05$), у публічності ($r = 0,32$ при $p 0,05$) [100, с. 277].

Таким чином, можна говорити, що позитивна оцінка Інтернету та його наслідків для особистості пов'язана зі специфічними особливостями: яскраво вираженими, сильними, різноманітними емоціями та проблемами з реальною ідентичністю. Такі користувачі виявляються дуже залученими до мережі. Йдеться насамперед про активність у сфері взаємодії, оскільки жодними функціональними, які пов'язують їх із фізичною реальністю, можливостями Інтернету вони не користуються. На думку користувачів, негативний вплив Інтернету насамперед торкається сфери гармонійного розвитку особистості реальному світі її життєдіяльності. Що ж до тих, хто заперечує негативний вплив Інтернету, але не відзначає позитивного, то їхня залученість найрізноманітніша, що зачіпає і пізнавальну, і комунікативну, і розважальну сфери [100, с. 280].

Підсумовуючи, варто підкреслити, що Інтернет відіграє певну роль у соціалізації особистості. Під час цього процесу різні аспекти, такі як спілкування, споживання інформації тощо, зазнають реструктуризації. Відбувається засвоєння соціальних норм, зсув статусно-рольових позицій, переоцінка і трансформація цінностей і ціннісних орієнтацій особистості. Однак важливо зазначити, що Інтернет не робить вирішального впливу на процес соціалізації, швидше, сприяє цьому. Це питання вимагає подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Множинна ідентичність особистості у мережових умовах: до антропологічних засад інформаційного права інформація і право. № 3(34), 2020. С. 34-45
2. Ганаба С. "Ното complexus" як образ людини інформаціонального суспільства. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія: культурологія.* 2012. Вип. 9. С. 325-329.
3. Глущенко С. Д. Соціально-психологічні особливості інтернет-адиктивної поведінки особистості. *Молодь: освіта, наука, духовність: тези доповідей.* Частина 1. Київ: університет «Україна», 2008. 547 с.

4. Вакуліч Т. М. Інтернет-залежність як новий вид адиктивної поведінки. *Науковий часопис нпу ім. М. Драгоманова. Серія №12. Психологія* / за ред. Долинської Л. В. Київ : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005, вип.7(31). С. 22.
5. Городецька О. Вплив соціальних мереж на розвиток та соціалізацію особистості. URL: <https://aup.com.ua/ml/conf/gorodetska.doc> (дата звернення: 29.09.2023).
6. Литовченко І. В. Діти в інтернеті: як навчити безпеці у віртуальному світі. Посібник для батьків. Київ: Видавництво ТОВ «Видавничий будинок «аванпост-прим», 2010. 48 с.
7. Млодик І. Що роблять діти в соціальних мережах. Як їм допомогти: URL: <http://onlinebezpeka.com/uk/advice-for-parents/communication-in-network/article/ssho-roblyatj-diti-v-sotsialjnikh-merezhakh-jak-im-dopomogti>. (дата звернення: 28.09.2023).
8. Тихонов О. В. Трансформація феномена ідентичності у просторі мережі інтернет. Казань, 2013. 19 с.
9. Войскунський А. Є., Євдокименко А. С., Федуніна Н. Ю. Мережева та реальна ідентичність: порівняльне дослідження (рос.). *Журнал вищої школи економіки*, 2013, т. 10, № 2. С. 98-121.
10. Козлова Н. С. Вплив інтернет-середовища на особистість та її життєдіяльність, *«Знання. Розуміння. Вміння»*. 2015, №3. С. 274-285.

Зоряна БИНДАС

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Глобалізація сучасного світу практично у всіх галузях – в суспільній сфері, у виробництві, освіті, комунікації, мистецтві та ін. – спричинила утвердження проблеми інформаційної компетентності, передусім в психолого-педагогічному